

■ УДК 378.014.544: 378.4 (477.54-25) ХДАК

В. М. Шейко, доктор історичних наук, професор, ректор, Харківська державна академія культури, м. Харків

М. М. Канистратенко, кандидат історичних наук, професор, перший проректор, Харківська державна академія культури, м. Харків

Н. М. Кушнарєнко, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Харківська державна академія культури, м. Харків

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

Комплексно досліджено динаміку розвитку Харківської державної академії культури у 2014–2015 н. р. Висвітлено освітні напрями імплементації Закону України «Про вищу освіту». Особливу увагу приділено розкриттю організаційних, освітніх, науково-дослідницьких, науково-методичних перетворень в академії. Розглянуто особливості творчо-виконавської діяльності вназ як навчального закладу культурологічно-мистецького спрямування, відомого своїми здобутками не лише в Україні, а й далеко за її межами. Висвітлено міжнародні контакти вищого навчального закладу.

Ключові слова: вища культурологічно-мистецька освіта, вища бібліотечно-інформаційна освіта, організаційна діяльність, освітня діяльність, науково-дослідницька діяльність, творчо-виконавська діяльність, виховна робота, міжнародна співробітництво, Харківська державна академія культури.

В. Н. Шейко, доктор исторических наук, профессор, ректор, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

Н. Н. Канистратенко, кандидат исторических наук, профессор, первый проректор, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

Н. Н. Кушнарєнко, доктор педагогических наук, профессор, проректор по научной работе, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-НАУЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ХАРЬКОВСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АКАДЕМИИ КУЛЬТУРЫ В КОНТЕКСТЕ ЗАКОНА УКРАИНЫ «О ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ»

Комплексно исследуется динамика развития Харьковской государственной академии культуры в 2014–2015 уч. г. Освещаются основные направления имплементации Закона Украины «О высшем образовании». Особенное внимание уделяется раскрытию организационных, образовательных, научно-исследовательских преобразований в академии. Рассматриваются особенности творческо-исполнительской деятельности вуза как учебного заведения культуролого-искусствоведческого профиля, известного своими достижениями не только в Украине, но и далеко за ее пределами. Освещаются международные контакты высшего учебного заведения.

Ключевые слова: высшее культуролого-искусствоведческое образование, высшее библиотечно-информационное образование, организационная деятельность, образовательная деятельность, научно-исследовательская деятельность, творческо-исполнительская деятельность, воспитательная работа, международное сотрудничество, Харьковская государственная академия культуры.

V. M. Sheyko, Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

M. M. Kanistratenko, Candidate of Historical Sciences, Professor, First Vice-Rector, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

N. M. Kushnarenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Research, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

EDUCATIONAL AND RESEARCH ACTIVITIES OF THE KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE IN THE CONTEXT OF THE LAW OF UKRAINE "ON HIGHER EDUCATION"

The paper presents a comprehensive study of the development of the Kharkiv State Academy of Culture in 2014-2015 academic year. The principal directions of implementation of the Law of Ukraine "On Higher Education" are highlighted. Special attention is paid to the study of organizational, educational, research, scientific and methodological changes in the Academy. The authors demonstrate the specific features of creative and performing activities of the university as an educational institution offering education in the sphere of culturology and arts known for its achievements not only in Ukraine but also abroad. The paper also reports on the Academy's international contacts.

Key words: higher education in the sphere of culture and arts, higher LIS education, organizational activity, educational activity, research activity, creative and performing activity, bringing-up activity, international cooperation, Kharkiv State Academy of Culture.

Постановка проблеми. Розвиток вищої освіти нині є одним з важливих державних пріоритетів, успішна реалізація якого, поряд з іншими, потребує наукового аналізу всього комплексу соціально-економічних, соціально-політичних та соціально-культурних умов розвитку вищої освіти. У цьому контексті дослідження досягнень та окреслення перспектив на майбутнє Харківської державної академії культури (ХДАК) — авторитетного вищого навчального закладу культуролого-мистецького та бібліотечно-інформаційного профілю України — становить значний науковий, пізнавальний та практичний інтерес, оскільки надає можливості з'ясувати роль і місце академії в освітянському, науковому та культурному житті суспільства, підготовці багатьох поколінь національно свідомої культурної еліти.

Мета статті — комплексно висвітлити динаміку розвитку Харківської державної академії культури у 2014–2015 навчальному році

в контексті імплементації основних положень Закону України «Про вищу освіту».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуалізує тему дослідження діяльності Харківської державної академії культури, по-перше, те, що здобутки стосовно імплементації основних положень Закону України «Про вищу освіту» в науковій пресі висвітлюються переважно на прикладі класичних університетів, політехнічних або економічних вишів України. Практично немає публікацій щодо впровадження основних настанов означеного закону у вищих навчальних закладах культуролого-мистецького та бібліотечно-інформаційного спрямувань. По-друге, в наявних публікаціях В. М. Шейка, М. М. Каністратенка, Н. М. Кушнарєнко, А. А. Соляник та ін. [1-10] переважно узагальнюється історичний досвід ХДАК, розкриваються лише окремі аспекти проблеми, не надаючи цілісного уявлення про особливості роботи науково-педагогічного колективу академії та його внесок у розбудову вищої галузевої освіти й науки України після прийняття Закону України «Про вищу освіту».

Прийняття Закону України «Про вищу освіту» відкрило перед колективом ХДАК нові перспективи в реалізації головного завдання вищої школи — підвищення якості освітніх послуг, всесторонньої та ґрунтовної підготовки майбутніх фахівців, виховання їх у дусі патріотизму і відданості своїм народу й державі. Водночас це потребує й реформування всієї роботи навчального закладу.

Змінилися не лише навчальні плани, програми, спецкурси, а й такі важливі напрями функціонування академії, як удосконалення мережі факультетів і спеціальностей, підвищення науково-методичного рівня викладання навчальних дисциплін, активізація наукових досліджень.

Незважаючи на фінансові труднощі, зміцнювалася матеріально-технічна база академії. Особлива увага приділялася комп'ютерно-інформаційному забезпеченню освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. 2014/2015 н. р. — особливий в історії ХДАК, оскільки позначився двома основними подіями:

- 1) перший рік імплементації Закону України «Про вищу освіту»;
- 2) рік відзначення 85-річного ювілею ХДАК, підбиття підсумків та окреслення перспектив розвитку академії на наступне п'ятиріччя.

Імплементація ключових положень Закону України «Про вищу освіту», основні з яких набули чинності з 1 вересня 2015 р., передбачає:

- реалізацію постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (від 29 квітня 2015 р. №266);

- ефективне використання можливості вnz самостійно визначати перелік запроваджених спеціалізацій у межах ліцензованої спеціальності, їх зміст і програми навчальних дисциплін;
- виконання настанов нового «Положення про організацію освітнього процесу в ХДАК»;
- поступове впровадження максимального навантаження на одну ставку штатного науково-педагогічного працівника до 600 годин на навчальний рік (2015/2016 н. р. — 825 год., 2016/2017 н. р. — 750 год., 2017/2018 н. р. — 600 год.);
- реалізацію постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261»;
- дотримання положень частини п'ятої Закону України «Про вищу освіту»; «Про розсилання авторефератів дисертацій», «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів» (14.07.2015 р. №758) та ін.

Зусилля науково-педагогічного складу академії спрямовані на підвищення якості освіти, забезпечення її мобільності, привабливості та конкурентоспроможності на ринку праці, підготовку фахівців з високим рівнем професіоналізму, здатних ефективно застосовувати на практиці здобуті знання.

Освітній процес в академії забезпечують 7 факультетів (30 кафедр, з яких 23 — випускові) та 2 центри: Міжнародного співробітництва й освіти та Центр безперервної освіти, у межах яких здійснюється освітня діяльність на підготовчому відділенні для іноземних громадян та підготовчих курсах для громадян України. Успішній організації освітнього процесу сприяють наукова бібліотека, інформаційно-обчислювальні центри, відділ міжнародних зв'язків, редакційно-видавничий відділ, фінансово-економічні служби.

Нині освітні послуги надаються за декількома напрямками:

а) навчання українських студентів за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями, 15 напрямками підготовки і спеціальностями 7 галузей знань;

б) навчання іноземних громадян за ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»;

в) діяльність підготовчого відділення для іноземних громадян;

г) робота підготовчих курсів для вступу громадян України до вnz;

д) підготовка фахівців вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру, інститут здобувачів.

Протягом навчального року в навчально-виховному процесі вирішено декілька суттєвих завдань — як організаційних, так і змістових.

Передусім, зусилля науково-педагогічного колективу академії спрямовувалися на імплементацію ключових позицій Закону України «Про вищу освіту», який набув чинності з вересня 2014 р. Цей Закон передбачає широку автономію вищих навчальних закладів, зокрема в розробці й упровадженні документів щодо основних ланок організації освітнього й наукового процесу, які раніше готувалися та затверджувалися МОН України.

Провідними фахівцями ХДАК розроблене та затверджене вченою радою «Положення про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії культури», яке стало нормативною базою для реалізації таких принципових положень Закону: зменшення навчального навантаження науково-педагогічних працівників, забезпечення можливості студентам реально самостійно обирати навчальні дисципліни, а, відповідно, і брати безпосередню участь у формуванні моделі майбутнього фахівця.

Як результат, випусковими кафедрами академії створено принципово нові навчальні плани ступенів «бакалавр» і «магістр» денної та заочної форм навчання, внесені суттєві корективи до діючих робочих навчальних планів для студентів 2–4-х курсів, а також навчальних планів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст». Необхідно наголосити, що вперше, відповідно до вимог Закону «Про вищу освіту», нові магістерські програми передбачають півторарічний термін навчання. Уважаємо за доцільне в подальшому розглянути перспективи введення в освітній процес освітньо-наукових магістерських програм з дворічним терміном підготовки фахівців.

Важливим документом з організації освітнього процесу стала і нова «Інструкція з питань планування основних видів наукової, методичної, організаційної і творчо-виконавської роботи науково-педагогічних працівників ХДАК», яка набуде чинності з 2015–2016 н. р.

Ще одним принципово новим документом, розробленим і затвердженим у минулому навчальному році, є «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківської державної академії культури». Розроблені нові документи, які регламентують діяльність студентського наукового товариства, студентського самоврядування та інші аспекти функціонування академії.

Суттєвою подією в освітній роботі академії є успішне проведення чергової акредитації спеціальності «Театральне мистецтво» ступенів «бакалавр» і «магістр», а також спеціальності «Хореографія» ступеня «магістр». Важливий крок з розширення освітніх можливостей академії — ліцензування нової спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» ступеня «магістр», за якою здійснено перший набір студентів на контрактній основі. Крім того, Центр безперервної освіти

отримав ліцензію, яка надає право здійснювати підвищення кваліфікації з видачею документа державного зразка за акредитованими напрямами (спеціальностями) з ліцензованим обсягом 100 осіб на рік; продовжений термін дії ліцензії за напрямом «Туризм».

Ще одним важливим напрямом освітньої діяльності, на якому зосереджені зусилля ректорату, провідних науковців і викладачів ХДАК, стала активна участь у роботі Міністерства культури України з підготовки нового «Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 і набув чинності з 1 вересня цього самого року. Тільки завдяки високопрофесійній роботі колективу академії та принциповій позиції Міністерства культури України збережено переважну більшість спеціальностей мистецького і культурологічного спрямувань як на рівні окремої галузі знань «культура і мистецтво», так і на рівні номенклатури спеціальностей, які до неї ввійшли.

Протягом 2014–2015 н. р. колектив академії підвищив якість підготовки фахівців, про що свідчать результати державної атестації. Так, з 391 випускника денної форми навчання 136 осіб, тобто 35%, отримали дипломи з відзнакою; дещо нижчий показник серед випускників-заочників, де з 430 осіб тільки 74 на «відмінно» завершили навчання.

У 2014/2015 н. р. контингент студентів ХДАК становив 2317 осіб (денна — 1373, заочна — 944). Однак слід відзначити негативну тенденцію до численних відрахувань студентів з різних об'єктивних і суб'єктивних причин. Це потребує особливої уваги в наступному році. Необхідно також відзначити підвищення якості практичної підготовки студентів у минулому навчальному році, зокрема, забезпечення проведення всіх виїзних практик.

Ще одна важлива складова організації освітнього процесу — успішне переведення згідно з наказом Міністерства культури України майже 100 студентів та 3 співробітників колишньої Луганської академії культури і мистецтв до ХДАК (грудень 2014 — січень 2015 р.).

Важливий осередок освітньої діяльності ХДАК являє собою Центр безперервної освіти, основні напрями діяльності якого:

- організація та проведення підготовчих курсів для абітурієнтів;
- прийом і направлення науково-педагогічних працівників вназ України на підвищення кваліфікації через стажування;
- розширення потенційної аудиторії абітурієнтів за допомогою розробки та розповсюдження друкованої рекламної продукції, аудіо-, відеоматеріалів, інтернет-сторінки на сайті ХДАК.

У 2014/2015 н. р. контингент слухачів підготовчих курсів складав 105 осіб.

Центром проводилася значна робота з організації стажування викладачів ХДАК у внз Харкова, стажування викладачів інших внз Харкова й області. У 2014/2015 н. р. 83 викладачі ХДАК стажувалися без відриву від основного місця роботи.

На початок навчального року академія вийшла на новий рівень кадрового забезпечення освітньо-виховної та науково-творчої діяльності, асекурації науково-педагогічними кадрами вищої кваліфікації. На її кафедрах працювали 322 науково-педагогічні працівники — 249 штатних викладачів, 73 — сумісники. Серед штатних викладачів 31 мають науковий ступінь доктора наук; 35 — учене звання професора; 28 — державні почесні звання; 3 — народних артистів України; 10 — заслужених артистів України; 8 — заслужених діячів мистецтв України; 6 — заслужених працівників культури України та ін.; 125 осіб мають наукові ступені кандидатів наук, учені звання доцентів. Науковий ценз штатних науково-педагогічних працівників ХДАК становить 64%. (По Україні середній показник забезпечення внз науково-педагогічними працівниками зі ступенями і науковими званнями становить понад 50%).

Провідну роль у підготовці фахівців відіграють 23 випускові кафедри, 20 з яких очолюють доктори наук, професори. Саме на випускових кафедрах працює переважна більшість науково-педагогічних працівників, які мають наукові ступені, вчені звання, державні почесні звання в галузі культури і мистецтва. Так, якщо загалом по академії частка штатних науково-педагогічних працівників мають учене звання — 64%, то на випускових кафедрах їх кількість сягає 85–100%.

Ще одна кадрова проблема, яка потребує реальних дій, — це дієва робота з кадровим резервом. На нашу думку, слід перейти від практики простого переліку осіб, здатних у перспективі посісти ключові посади в академії, до активного залучення претендентів до розроблення стратегічних і тактичних програм перспективного розвитку вищої освіти України загалом і ХДАК зокрема. Це надасть змоги на цілком об'єктивних засадах визначитися щодо кадрового резерву ХДАК.

Науково-методична робота в ХДАК здійснювалася в напрямках: науково-методичного забезпечення освітнього процесу, розроблення програм і науково-методичних матеріалів, проведення науково-методичних семінарів та Школи педагогічної майстерності для підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників і ефективності освітньо-виховного й науково-творчого процесу, діяльність науково-методичних рад академії, факультетів, кафедр.

Важливою ланкою науково-методичного забезпечення освітнього процесу слід уважати підготовку, видання та представлення в бібліотеку ХДАК електронних версій підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, навчально-методичних матеріалів.

Особливістю 2014/2015 н. р. є активна підготовка нового покоління навчальних планів за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» (4 курс) та «магістр» (5 курс), корегування навчальних планів студентів 2–4 та 5 курсів, а також розроблення акредитаційних справ майже з усіх освітніх галузей і спеціальностей, окрім напрямів «Театральне мистецтво», «Кіно-, телемистецтво».

Діяльність науково-педагогічних працівників академії спрямована на розроблення науково-методичного забезпечення всіх дисциплін, що викладаються, відповідно до вимог МОН України. Для підвищення ефективності цього процесу організовано засідання науково-методичної ради академії та завідувачів кафедр з метою роз'яснення специфіки й обсягу роботи. Контроль за виконанням по кожній дисципліні кожної кафедри було проведено у формі ректорської перевірки в складі проректорів з науково-педагогічної та виховної роботи, наукової роботи, начальника навчальної частини, голови методради академії.

Забезпечення високої якості освіти неможливе без її поєднання з науковою роботою. Важливими результатами науково-дослідницької діяльності ХДАК у 2014/2015 н. р. є:

- Успішна реалізація «Концепції розвитку Харківської державної академії культури як науково-навчального центру», затверджена вченою радою вчз.

- Активне розроблення трьох державних фундаментальних досліджень «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти», «Документально-комунікаційні структури: інноваційні стратегії розвитку», «Українська культура: історико-культурологічні виміри» (разом з Інститутом культурології Національної академії мистецтв України), що є пріоритетними, здійснюються в межах ініційованого ХДАК уведення у 2006 р. в Україні двох наукових галузей «культурологія» і «соціальні комунікації».

- Успішне функціонування двох докторських спецрад — Д 64.807.01 — Теорія та історія культури, українська культура (культурологія, мистецтвознавство); Д 64.807.02 — книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; документознавство, архівознавство (соціальні комунікації). Цього року здійснено перереєстрацію спецради Д 64.807.01.

- Ініціювання академією введення до Переліку наукових галузей і спеціальностей, за якими здійснюються підготовка докторів та кандидатів наук, нової спеціальності «17.00.08 — хореографічне мистецтво», розроблення напрямів досліджень, паспорта спеціальності, подання до МОН України. Згідно з наказом МОН України № 642 від 26.05.2014 р. Департаменту атестації кадрів доручено забезпечити підготовку змін до Переліку наукових спеціальностей щодо долучення

до його складу спеціальності 17.00.08 — «Хореографічне мистецтво». Затверджено паспорт цієї спеціальності, який набув чинності з дати внесення змін до Переліку наукових спеціальностей.

- Розширення номенклатури наукових напрямів і спеціальностей в аспірантурі й докторантурі: у докторантурі 3 напрями та 5 спеціальностей, в аспірантурі 5 напрямів і 9 спеціальностей. Розпочато підготовку документів для розширення аспірантури ХДАК з наукової спеціальності з державного управління.

- Зміцнення кадрового потенціалу, захисти докторських і кандидатських дисертацій власними викладачами, кращими випускниками ХДАК (1 докторська — О. І. Проскурняк; 6 кандидатських — О. А. Апчел, Р. Г. Набоков, С. Б. Манько, Н. О. Чілікіна, О. Л. Заверуха, О. Ю. Новікова. Н. О. Максимовська, В. М. Чекштуріна подали свої докторські дисертації до спецради). Нині над докторськими дисертаціями працюють 13 викладачів ХДАК.

- Членство провідних викладачів академії в експертній раді Департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки України (В. А. Шейко, А. О. Рижанова, О. В. Кравченко), у спецрадах ХДАК та інших вчз України, у Науково-методичній комісії з культури МОН України (В. М. Шейко — голова, М. М. Каністратенко — заст. голови, члени — Н. М. Кушнарєнко, А. А. Соляник, О. В. Кравченко, Л. Я. Філіпова).

- Публікація редакційно-видавничим відділом ХДАК 65 найменувань видань: 8 випусків фахових збірників наукових праць («Культура України» вип. 47, 48, 49, 50, 51; «Вісник ХДАК» вип. 45, 46, 47), 3 монографії (Л. Д. Божко, Н. О. Максимовська, В. М. Чекштуріна), 5 авторефератів дисертацій, 4 навчальних посібника, 35 науково-методичних розробок, 1 біобібліографічного посібника серії «Видатні педагоги ХДАК» (Н. Я. Фрідьєва), 2 збірників матеріалів наукових конференцій; 2 програм наукових конференцій та ін. Готуються до друку дайджест «Віват, Академіє!», монографія «Харківська державна академія культури», бібліографічний покажчик «Праці викладачів ХДАК» (до 85-річчя ХДАК).

Суттєво вдосконалено структуру збірників наукових праць ХДАК; змінено склад редколегій; уведено 3 наукові серії — «Культура України» (серії: культурологія та мистецтвознавство), «Вісник ХДАК» (серія: соціальні комунікації); матеріали збірників подано до МОН України для перереєстрації як фахових видань та міжнародних наукометричних баз даних.

- Присудження вченого звання професора і доцента 7 викладачам академії: професора — 3 (В. А. Маркова, О. І. Романюк, А. А. Кікоть), доцента — 5 (О. Б. Олійник, А. Д. Рум'янцева, Т. Г. Білова, І. Б. Іванова, Т. О. Перевозна).

- Підвищення результативності роботи аспірантури і докторантури ХДАК. Нині тут навчаються 67 аспірантів, 12 докторантів, 20 здобувачів наукового ступеня. Серед аспірантів — 20 викладачів і співробітників академії (30%), серед докторантів — 9 (75%), серед здобувачів — 3 особи.

- Збільшення кількості публікацій, підготовлених викладачами ХДАК. Так, у 2014/2015 н. р. викладачі видали 849 публікацій: 14 підручників та навчальних посібників, 13 монографій, 26 навчально-методичних матеріалів, 504 наукові статті в наукових фахових виданнях України та зарубіжжя, 288 тез доповідей та ін. Опубліковано 314 тез доповідей студентів.

- Проведення міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, найавторитетнішими серед яких можна вважати такі: «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку», «Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття», «Пам'яткоохоронні традиції Слобожанщини» та ін.

- Згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» реформовано раду молодих учених ХДАК у наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених, оновлено його склад. Розроблено й затверджено вченою радою академії «Положення про Наукове товариство студентів, аспірантів і молодих учених Харківської державної академії культури».

Одним із важливих напрямів діяльності ХДАК як внз мистецького профілю є творчо-виконавська діяльність: індивідуальна і колективна, участь викладачів та студентів у творчих конкурсах, фестивалях, оглядах, концертах та ін.

У ХДАК функціонують понад 20 творчих колективів студентів, клубів, гуртків за інтересами та професійним спрямуванням (театр народного танцю «Заповіт», театр сучасного танцю «ЕСТЕТ», ансамбль бального танцю, театр-студія «ЕКМАТЕДОС», учбовий театр «Академія», театр естрадного співу «СТЕП», оркестри: естрадно-симфонічний, камерний оркестр «ACADEMUS», народних, духових інструментів; хори — академічний, український народний; ансамбль скрипалів; «VIVAT, Akademia!», ансамблі народної музики: «Стожари», «Цим-Бан-До»; фольклорні гурти «Фарби», «Співаймо», «Зарина»; джазові: оркестр «Big-Бенд», фольклорні ансамблі «Гільце», «Лада», «Магніфіка», ансамбль «SYMBOL STREAM»; студентська репортерська майстерня, фото клуб та ін.; понад 50 студентів академії стали переможцями міжнародних, всеукраїнських, регіональних конкурсів і фестивалів.

Центральною постаттю діяльності ХДАК був, є і надалі залишиться студент, майбутній високопрофесійний фахівець, освітньо-наукова підготовка якого ґрунтується на співпраці, дисципліні та

професіоналізмі. Виховна робота здійснювалася за визначеними МОН України напрямками, відповідно до складених факультетських та загальноакадемічного планів.

Особливістю виховної роботи ХДАК у 2014/2015 н. р. було:

- удосконалення системи студентського самоврядування;
- оптимізація системи інституту кураторів у ХДАК;
- національно-патріотичне виховання студентської молоді.

Особлива увага приділялася вдосконаленню системи студентського самоврядування:

- доопрацьовано та затверджено на вченій раді ХДАК нове «Положення про студентське самоврядування»;
- «Положення про наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК»;
- «Положення про Центр міжкультурної комунікації та соціальної інтеграції іноземних студентів»;
- «Положення про студентський гуртожиток ХДАК»;
- «Угода на проживання в гуртожитку Харківської державної академії культури» та ін.

Тематичним пріоритетом виховної роботи у 2014/2015 н. р. було національно-патріотичне виховання. Серед провідних виховних заходів, проведених в академії в напрямі національно-патріотичного виховання: цикли заходів щодо реалізації положень «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» і наказу МОН України «Про відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня Перемоги над нацизмом у Європі» й Указу Президента України «Про заходи з відзначення у 2015 р. 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни». Особливий інтерес викликали «круглі столи», присвячені участі викладачів і студентів ХДАК у Великій Вітчизняній війні. Серед заходів: «Свято дня народження Л. Курбаса», святкування Дня української писемності та мови «Рідне слово — України слово» (міжвузівський літературно-мистецький вечір), Шевченківський тиждень «І буде син, і буде мати, і будуть люди на землі», присвячений 200-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка; круглий стіл «Проблема суверенності і соборності України: внутрішньо та зовнішньополітичні аспекти», «А может не было войны» — святкування Дня Перемоги, екскурсія студентів академії до Гоголево та музею українського весілля у Великих Будищах, «Разом дорогами пращурів» — свято-фестиваль у Великому Салтові та ін.

Напрямок громадсько-правове виховання: зміцнення роботи з профілактики порушень «Правил внутрішнього розпорядку в студентських гуртожитках ХДАК» та Закону України «Про заходи недопущення та скорочення вживання тютюнових виробів...», проведені заходи щодо Європейської та Євroatлантичної інтеграції України,

участь студентів факультету хореографічного мистецтва у VIII Міжнародному фольклорному фестивалі в Празі. Круглі столи та перегляд відеопродукції до Дня Європи, участь у Всеукраїнській акції «16 днів проти насильства». Організація роботи студради з підшефною школою-інтернатом № 10, сприяння адаптації іноземних студентів до української культури «Знайомтеся з Україною», «Українська кухня», проведення Днів Слов'янської культури, Турції, Китаю тощо, участь у тижні культури Ізраїля в Харкові тощо.

Моральне виховання: проведення традиційного тижня сім'ї із залученням медичних фахівців, до Дня інвалідів — кураторські години «Дивіться на нас, як на рівних», конференції студентів усіх факультетів «Проблеми сенсожиттєвих орієнтирів сучасної молоді», круглий стіл з проблем гендерної рівності, концертна програма до Дня матері і тижня матерів студентів академії.

Екологічне виховання: круглий стіл «Всесвітній день землі», проведення осінніх та весняних суботників, ініційованих студентами, біля корпусів та гуртожитків академії, формування екологічного мислення студентів під час літніх практик.

Естетичне виховання: майстер-клас доктора мистецтвознавства, японознавця С. Б. Рибалко «Церемонія японського чаювання», виставка студентських декоративно-прикладних виробів (вишивка, бісероплетіння, кераміка, фото та ін., проведення творчого конкурсу на кращий вірш про академію, бібліотеку, святкування Дня поезії, участь студентів у фестивалях: «Малий Березіль — 14», «Молодість», «Дитятко», «Курбалесія» та ін., відвідування вистав театрів академії «Заповіт», «ЕСТЕТ», «Академія» та ін., свято до дня народження М. Коцюбинського «Поет ліричної прози» та ін.

Трудове та фізичне виховання: святкування професійних днів за напрямками підготовки студентів академії: флешмоб у парку ім. М. Горького до Дня українського кіно, виставка до Дня туризму «Захоплюючий світ подорожей», участь у соціальній акції «Офтальміка» «Хорошее зрение каждому студенту», урочисте свято «Всеукраїнський день бібліотек» та ін., святкування 20-тиріччя факультету хореографічного мистецтва, співпраця з Обласним центром зайнятості, профорієнтаційна робота. XII Спартакіада ХДАК уперше завершилася перемогою студентів факультету управління та бізнесу, факультет кіно-, телемистецтва — друге місце, факультет культурології — третє місце.

Активізувала роботу студрада академії. Удосконалюється її структура: з 2015 р. під егідою студради працював «Центр міжкультурної та соціальної комунікації», що зміцнить виховну роботу з іноземними студентами, та Центр студентського дозвілля «Аніма» — для одухотворення дозвілля студентів створена «Арт-вітальня».

Активно студрада співпрацювала із Центром міжнародної освіти: проведено для іноземних студентів «День Слов'янської культури», «Новий рік», «Масляна». Крім того, студенти співпрацювали з Ізраїльським культурним центром — брали участь у його майстер-класах.

Студрада повністю взяла на себе шефську роботу академії з санаторною школою-інтернатом № 10: вітали зі святами, провели День Святого Миколая, Новий рік, Масляну та ін.

Ініціативою студради факультету соціальних комунікацій в організації дозвілля стало проведення Буккросингу (обміну книгами), до якого долучилися як студенти, так і співробітники ХДАК.

Значну роль у виховній роботі відіграє академічна газета «Бурсацький узвіз», яка видається чотири рази за навчальний рік і відбиває всі цікаві події, що відбуваються в академії, та бібліотека, яка здійснює інформаційну підтримку всіх виховних заходів.

Важливий напрям сучасної діяльності академії — міжнародні відносини, налагодження різних видів міжнародного співробітництва з країнами далекого і близького зарубіжжя.

Серед основних результатів міжнародної співпраці у 2014/2015 н. р. такі:

- навчання іноземних громадян;
- робота Центру міжнародної освіти та співробітництва;
- участь науково-педагогічних працівників, співробітників і студентів академії в міжнародних наукових конференціях, конкурсах, фестивалях тощо;
- залучення провідних зарубіжних фахівців до проведення майстер-класів, участі в міжнародних наукових конференціях, складу редколегії фахових збірників наукових праць ХДАК — «Культура України», «Вісник ХДАК» та ін.;
- укладання договорів з провідними профільними освітніми та науковими установами близького і далекого зарубіжжя;
- транскордонне співробітництво.

Контингент іноземних студентів 2014/2015 н. р. в Харківській державній академії культури становить 67 осіб, з них: 41 студент денної форми навчання, 10 студентів — заочної, 12 слухачів підготовчого відділення, 4 аспіранти. Проводиться виховна робота з іноземними студентами, спрямована на поширення серед іноземців та осіб без громадянства України інформації про особливості національної культури, звичаїв і традицій та розвиток демократії в українському суспільстві.

Здійснюються заходи щодо соціокультурної адаптації іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі українського вищого навчального закладу, у яких також активну участь беруть українські студенти всіх факультетів, представники студентської ради ХДАК. Активно працював заснований 2013/2014 н. р. Центр міжкультурної

комунікації та соціальної адаптації іноземців, мета якого — формування і впровадження в освітній та науковий процес програми соціокультурної адаптації й соціалізації іноземних студентів.

Серед пріоритетних перспективних напрямів роботи щодо збільшення контингенту іноземних студентів у ХДАК необхідно відзначити підготовку до навчання англійською мовою, насамперед за напрямками «Кіно-, телемистецтво», «Менеджмент», «Туризм», а також розширення можливостей українських студентів щодо продовження освіти у вищих навчальних закладах Європи, США, КНР за умови володіння ними англійською, німецькою, китайською мовами.

Висновки. Таким чином упродовж 2014-2015 н. р. Харківська державна академія культури успішно реалізує основні настанови нового Закону України «Про вищу освіту» з управління, освітньої, науково-методичної, науково-дослідницької, творчо-виконавської діяльності, виховної роботи, кадрової політики, міжнародної співпраці та ін.

Список використаних джерел

1. Шейко В. М. Вісімдесят років служіння українській культурі та мистецтву : [Харківська державна академія культури] / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Культура України* : зб. наук. пр. : до 80-річчя Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2009. — Вип. 27. — С. 5–13.
2. Шейко В. М. Репродуктивний підхід до підготовки науково-педагогічних кадрів у Харківській державній академії культури / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Культура України* : зб. наук. пр. — Харків, 2012. — Вип. 39. — С. 162–172 .
3. Шейко В. М. Рефлексія розвитку Харківської державної академії культури: 2007–2011 рр. / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. — Харків, 2012. — Вип. 37. — С. 67–76.
4. Шейко В. М. Стратегічні напрями інноваційної діяльності Харківської державної академії культури / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. : до 80-річчя Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2009. — Вип. 27. — С. 4–16.
5. Шейко В. М. Харківська державна академія культури напередодні ювілею / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. — Харків, 2014. — Вип. 45. — С. 57–68.
6. Шейко В. М. Харківська державна академія культури: досягнення та перспективи / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. — Харків, 2014. — Вип. 44. — С. 28–46.
7. Шейко В. М. ХДАК — науково-освітній центр культурно-мистецького профілю: стратегії розвитку / В. М. Шейко, М. М. Каністратенко, Н. М. Кушнарченко // *Культура України* : зб. наук. пр. — Харків, 2013. — Вип. 40. — С. 185–196.

8. Шейко В. Харківська вища школа бібліотечно-інформаційної та книгознавчої освіти в контексті історії та сьогодення : до 75-річчя Харківської державної академії культури / Василь Шейко, Наталя Кушнарєнко // Вісн. Кн. палати. — 2004. — № 7. — С. 29–33.
9. Шейко В. Харківська наукова школа книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства: система комунікаційних зв'язків / Василь Шейко, Наталя Кушнарєнко, Алла Соляник // Вісн. Кн. палати. — 2012. — № 10. — С. 45–48.
10. Шейко В. Харківська наукова школа книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства: система комунікаційних зв'язків / Василь Шейко, Наталя Кушнарєнко, Алла Соляник // Вісн. Кн. палати. — 2012. — № 11. — С. 40–45.

References

1. Sheiko V. M. Visimdesiat rokov sluzhinnia ukraïnskii kulturi ta mystetstvu : [Kharkivska derzhavna akademiia kultury] / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Kultura Ukrainy : zb. nauk. pr. : do 80-richchia Kharkiv. derzh. akad. kultury.* — Kharkiv, 2009. — Vyp. 27. — С. 5–13.
2. Sheiko V. M. Reproduktyvnyi pidkhid do pidhotovky naukovo-pedahohichnykh kadriv u Kharkivskii derzhavnii akademii kultury / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Kultura Ukrainy : zb. nauk. pr.* — Kharkiv, 2012. — Vyp. 39. — С. 162–172 .
3. Sheiko V. M. Refleksiiia rozvytku Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury: 2007–2011 rr. / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Visn. Kharkiv. derzh. akad. kultury : zb. nauk. pr.* — Kharkiv, 2012. — Vyp. 37. — С. 67–76.
4. Sheiko V. M. Stratehichni napriamy innovatsiinoi diialnosti Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Visn. Kharkiv. derzh. akad. kultury : zb. nauk. pr. : do 80-richchia Kharkiv. derzh. akad. kultury.* — Kharkiv, 2009. — Vyp. 27. — С. 4–16.
5. Sheiko V. M. Kharkivska derzhavna akademiia kultury naperedodni yuvileiu / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Visn. Kharkiv. derzh. akad. kultury : zb. nauk. pr.* — Kharkiv, 2014. — Vyp. 45. — С. 57–68.
6. Sheiko V. M. Kharkivska derzhavna akademiia kultury: dosiahnennia ta perspektyvy / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Visn. Kharkiv. derzh. akad. kultury : zb. nauk. pr.* — Kharkiv, 2014. — Vyp. 44. — С. 28–46.
7. Sheiko V. M. KhDAK — naukovo-osvitnii tsentr kulturno-mystetskoho profiliu: stratehii rozvytku / V. M. Sheiko, M. M. Kanistratenko, N. M. Kushnarenko // *Kultura Ukrainy : zb. nauk. pr.* — Kharkiv, 2013. — Vyp. 40. — С. 185–196.
8. Sheiko V. Kharkivska vyshcha shkola bibliotechno-informatsiinoi ta knyhoznachoi osvity v konteksti istorii ta sohodennia : do 75-richchia Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury / Vasyl Sheiko, Natalia Kushnarenko // *Visn. Kn. palaty.* — 2004. — № 7. — С. 29–33.
9. Sheiko V. Kharkivska naukova shkola knyhoznavstva, bibliotekoznavstva ta bibliografoznavstva: systema komunikatsiinykh zviyazkiv / Vasyl Sheiko, Natalia Kushnarenko, Alla Solianyk // *Visn. Kn. palaty.* — 2012. — № 10. — С. 45–48.

10. Sheiko V. Kharkivska naukova shkola knyhoznavstva, bibliotekoznavstva ta bibliohrafoznavstva: systema komunikatsiinykh zviazkiv / Vasyl Sheiko, Natalia Kushnarenko, Alla Solianyk // Visn. Kn. palaty. — 2012. — № 11. — С. 40–45.

■ UDC 378.014.544: 378.4 (477.54-25) ХДАК

V. M. Sheyko, Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

M. M. Kanistratenko, Candidate of Historical Sciences, Professor, First Vice-Rector, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

N. M. Kushnarenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Research, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

EDUCATIONAL AND RESEARCH ACTIVITIES OF THE KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE IN THE CONTEXT OF THE LAW OF UKRAINE "ON HIGHER EDUCATION"

The aim of this paper is to examine the core aspects of the improvement of the work of institutions of higher education in the context of implementation of the new Law of Ukraine "On Higher Education".

Research methodology. Priority areas of the activity of the Kharkiv State Academy of Culture in 2014-2015 academic year are examined by using the comprehensive approach and problem and analytical analysis.

Results. The paper covers the priority areas of the Kharkiv State Academy of Culture in 2014-2015 academic year related to the implementation of the main provisions of the new Law of Ukraine "On Higher Education". Particular attention is paid to the areas that affect the organization and quality of educational and scientific as well as bringing-up processes. They are as follows: administrative, educational, staff, scientific and methodological, research, creative and performing ones, international cooperation, etc. The newest kinds, methods and means of work are outlined.

Novelty. The implementation of the main provisions of the Law of Ukraine "On Higher Education" in the sphere of culturology and arts is examined for the first time using the Kharkiv State Academy of Culture (which is considered to be one of the leading institutions of higher education) as an example.

The practical significance. The main results of the research can be used by universities of culture and arts to further improve educational and research, bringing-up and international activities.

Key words: higher education in the sphere of culture and arts, higher LIS education, organizational activity, educational activity, research activity, creative and performing activity, bringing-up activity, international cooperation, Kharkiv State Academy of Culture.

Надійшла до редколегії 10.08.2016 р.